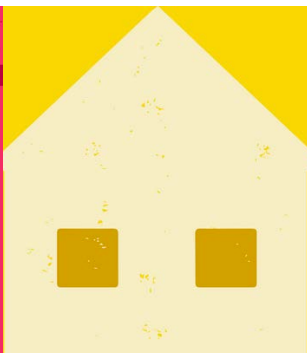
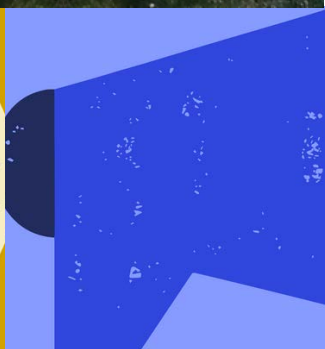

Zastupljenost (priča) mladih u političkom i medijskom diskursu

Istraživački izvještaj

Emina Šehić, Faris Darman, Irma Rešidović, Nedžma Brkić, Nudžejma Karajić

Emina Šehić, Faris Darman, Irma Rešidović, Nedžma Brkić, Nudžejma Karajić

ZASTUPLJENOST (PRIČA) MLADIH U POLITIČKOM I MEDIJSKOM DISKURSU

Istraživački izvještaj

**SCHÜLER
HELFFEN
LEBEN**

Sarajevo, 2023.

ZASTUPLJENOST (PRIČA) MLADIH U POLITIČKOM I MEDIJSKOM DISKURSU

Istraživački izvještaj

Glavna urednica
Aida Bećirović

Odgovorni urednik i redakcija rukopisa
Saša Madacki

Mentor i stručni voditelj istraživanja
Nebojša Šavija Valha

Autori/ce
Emina Šehić
Faris Darman
Irma Rešidović
Nedžma Brkić
Nudžejma Karajić

Lektorica
Maša Galić

Priprema za štampu i DTP
Srđan Petković

Fotografija na naslovnici
Srđan Petković

Izdavač
Schüler Helfen Leben

Za izdavača
Aida Bećirović

Štampa
Štamparija O.D. "Color Art", Fojnica

Rukopis zaključen za štampu:
12. decembra 2023.

Ovaj projekat je finansiran od strane Ambasade Savezne Republike Njemačke u Sarajevu i Ministarstva vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke u Berlinu i svi stavovi, mišljenja i zaključci izneseni ovdje ne odražavaju nužno stav Ambasade Savezne Republike Njemačke u Sarajevu i Ministarstva vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke u Berlinu.

Projekat je izveden u okviru Akademije za mlade lidere u civilnom društvu koji provodi Fondacija Schüler Helfen Leben.

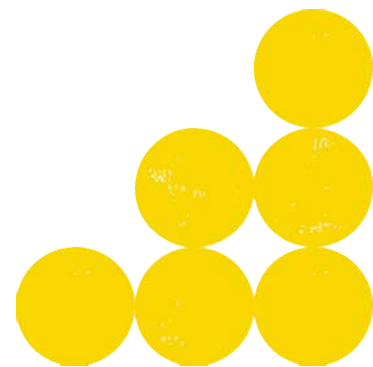
Svi stavovi, mišljenja i zaključci ne odražavaju nužno stav Fondacije nego isključivo autora.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine

Zapis dostupan pod brojem
COBISS.BH-ID 57721862

ISBN 978-9926-8862-0-2

Slobodno smijete: dijeliti – umnožavati,
distribuirati i javnosti priopćavati djelo te
remiksirati – prerađivati djelo.

Sadržaj

Sažetak 3

1. Pozadina istraživanja 4

- 1.1. Cilj istraživanja 6
- 1.2. Istraživačka pitanja i hipoteze 6
- 1.3. Očekivani ishod istraživanja 7

2. Metodologija 7

- 2.1. Vrste podataka i uzorak 7
- 2.2. Medijski domen 7
- 2.3. Politički domen 8

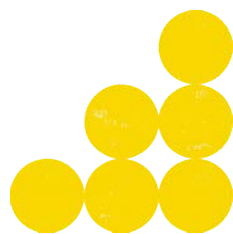
3. Analiza podataka i nalazi 9

- 3.1. Medijski domen 9
 - 3.1.1. TV Portali 9
 - 3.1.2. Novine – njihovi portali 12
 - 3.1.3. Zaključak 15
- 3.2. Politički domen 15
 - 3.2.1. Zastupljenost mladih u vlasti 16
 - 3.2.2. Zastupljenost mladih na stranačkim listama posljednjih Općih izbora 19
 - 3.2.3. WEB stranice političkih partija 23
 - 3.2.4. Mladi u programima/statutima političkih partija 25

4. Implikacije istraživanja – osvrt na istraživačka pitanja i hipoteze 30

5. Zaključci istraživanja 32

6. Preporuke 33

Sažetak

Istraživanje "Zastupljenost (priča) mladih u političkom i medijskom diskursu nastalo je kao dio završne projektne aktivnosti koju sprovodimo kao članovi istraživačke grupe polaznika pete generacije Akademije za mlade lidere u civilnom društvu Fondacije Schüler Helfen Leben. Ovo istraživanje priređeno je kao opsegom ograničena pilot studija koja treba identificirati kvantitet i kvalitet prisutnosti mladih u domenu medijskog i političkog diskursa. Samim time, ovo istraživanje dijelimo u dva segmenta: (1) medijski diskurs, u kojem je praćeno jednomjesečno izvještavanje pet televizijskih kuća i pet novinskih medija te (2) politički diskurs, u kojem je praćena zastupljenost mladih na izbornim listama političkih partija i njihova prisutnost u vlasti, kao i nivo njihove zastupljenosti na web stranicama političkih partija, statutima i programima istih.

Kroz ovo istraživanje dolazimo do zaključka da je prisutna nedovoljna zastupljenost vijesti o mladima u medijima te da ukoliko i vijesti postoje, prisutan je prekomjerni fokus na sportske uspjehe mladih, zanemarujući potencijalne uspjehe u drugim područjima. Istraživanje otkriva senzacionalistički pristup u izvještavanju s posebnim naglaskom na estradne ličnosti. U političkom diskursu također se ističe nizak nivo zastupljenosti mladih u političkim strankama, ukazujući na nedostatak strateškog pristupa i poboljšanja njihovog položaja unutar institucija vlasti. Istraživanjem potvrđujemo potrebu za promjenama u radu s mladima kako bi se osigurala adekvatna zastupljenost i poboljšao njihov položaj u medijskom i političkom prostoru Bosne i Hercegovine.

1. Pozadina **istraživanja**

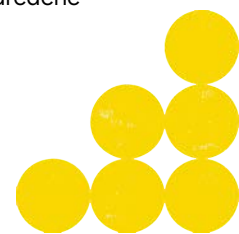
Istraživanje „Zastupljenost (priča) mladih u političkom i medijskom diskursu“, čije rezultate predstavljamo u ovoj publikaciji, rezultat je završne projektne aktivnosti koju provode članovi istraživačke grupe polaznika Akademije za mlade lidere u civilnom društvu fondacije Schüler Helfen Leben. Akademija za mlade lidere u civilnom društvu je intenzivan, dvogodišnji obrazovni program osmišljen s ciljem obrazovanja i osnaživanja mladih koji imaju potencijal da postanu pokretači promjena u društvu i naprave svoju lokalnu zajednicu dostojnom mladog čovjeka. Akademija ima za cilj obrazovati mlade aktiviste po principima učenja putem angažmana u zajednici i sastoji se od tri osnovna segmenta: (1) interaktivni, tematski moduli; (2) realizacija zagovaračke inicijative ili istraživanja kroz godinu dana; (3) obavljanje jednomjesečne prakse u organizacijama/institucijama/preduzećima prema afinitetu polaznika.

Polazna tačka istraživanja je bila činjenica da u Bosni i Hercegovini prema posljednjem popisu stanovništva provedenom u 2013. godini živi 773.850 mladih starosne dobi od 15 do 30 godina,[1] odnosno 21,91% populacije čine mladi ljudi. Uzevši u obzir ovaj podatak uočavamo da svaka peta osoba koja živi u Bosni i Hercegovini je prema starosnim skupinama u „mlada osoba“ kategoriji. Istraživanje proizlazi iz potrebe za analizom načina na koji ovaj značajni postotak stanovnika Bosne i Hercegovine biva opažen ili neopažen u javnom prostoru. Polazimo od pretpostavke da je javni diskurs ključan za oblikovanje društvenih stavova, stoga i političkih odluka naročito u periodu velike ekspanzije društvenih mreža i činjenice da su sve potrebne informacije uvijek na jedan „klik“ daleko.

Analiza medijskog prostora omogućava identifikaciju dominantnih tema koje su povezane s mladima, da li su priče o njima obogaćene raznolikim perspektivama, koliko i da li postoji pristrasnost ili stereotipi u načinu na koji su mladi prikazani u medijima.

[1] Koncept „mladi ljudi“ je prilično neodređen. Teško je pronaći preciznu definiciju. „Obuhvaća pojmove kao što su 'omladina' i 'adolescenti'. Na primjer, UN definira mlade kao osobe u dobi od 15 do 24 godine, ali u nekim kontekstima ta dob može doseći i do 35. Unutar zemlje ili kulture mogu postojati različite dobi u kojima se pojedinac smatra dovoljno zrelim da društvu povjeri određene zadatke. U hitnim situacijama mladi ljudi imaju potrebe koje se razlikuju od potreba mlađe djece i odraslih. 'Mladi ljudi' se odnose na one u razdoblju napredovanja prema neovisnoj odgovornosti. Definicije se razlikuju od jednog konteksta do drugog ovisno o društveno-kulturnim, institucionalnim, ekonomskim i političkim faktorima“. Naš prevod. Vidjeti: <https://inee.org/eie-glossary/young-people> i <https://www.un.org/en/global-issues/youth>

U ovom istraživanju se rukovodimo aktuelnim Zakonima o mladima u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko distriktu BiH. Kategorija mladih se definiše u rasponu od 15 do 30 godina. (Zakon o mladima Federacije BiH, 2010., Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske, 2004. i Zakon o mladima Brčko distrikta BiH, 2017.) No, kako određene političke stanke proširuju tu dob do 35 godina, mi smo i tu činjenicu uzeli u obzir.

Kao omladinski aktivisti, primjećujemo da je broj pozitivnih i hvale vrijednih članaka[2] o mladim ljudima u Bosni i Hercegovini sve manji i manji, što postavlja pitanje da li ih uopšte ima i da li je samo ograničeni fokus na mlade koji odlaze iz Bosne i Hercegovine jedina svrha njihove egzistencije u javnom prostoru. Istraživanje medijskog diskursa o mladima može pomoći u prepoznavanju eventualnih praznina ili pristrasnosti te potaknuti medijske kuće na odgovorniji pristup izvještavanju o mladima. Upravo odgovornijim pristupom u izvještavanju o mladima utičemo na javno mišljenje i percepciju o ovoj demografski važnoj skupini, naročito kada je budućnost ove zemlje u pitanju.

U političkom kontekstu, istraživanje nastoji analizirati u kojoj mjeri politički akteri uključuju mlade u svoje platforme, imaju li mladi uopšte mogućnost uticanja na donošenje odluka, posebno onih koje direktno utiču na mlade a s obzirom na njihovu zastupljenost u zakonodavnim institucijama države te kako se angažiraju ili percipiraju u političkim procesima.

Nepobitno je da mladih ljudi ima na kandidatskim listama, ali i činjenica je, kako ovo istraživanje pokazuje, da je riječ o malom broju kandidata/kinja i da listama uglavnom zauzimaju brojčano vrlo niske pozicije, što prema sistemu brojanja glasova na izborima u BiH direktno znači nemogućnost izbora za mandate u vlasti. Samim time, nameće se zaključak da mladi ljudi služe kao mamac za prikupljanje glasova, gdje se podrazumijeva da oni odlaze nosiocima lista, koje opet čine usidreni politički subjekti. Kroz posmatranje političkog diskursa ovim istraživanjem možemo bolje razumjeti dinamiku političkog angažmana mladih te upravo nam dinamika može poslužiti kao osnova za razvoj politika koje bolje odražavaju i uzimaju u obzir interese mladih građana.

S obzirom na medijski i politički domen, istraživanje smo podijelili u dva dijela: prvi koji prati položaj i zastupljenost mladih u medijskom diskursu, a drugi dio onaj koji prati položaj i zastupljenost mladih u političkom diskursu. S tim u vezi, prvi dio istraživanja nastoji utvrditi nivo zastupljenosti mladih u domaćim medijima s posebnim akcentom na televiziju i novine, kao i diskursne obrasce koji se kreiraju o mladima. Drugi dio istraživanja prati položaj mladih i priča o njima u političkom diskursu, kroz praćenje nivoa zastupljenosti mladih na izbornim listama političkih partija i njihove prisutnosti na pozicijama vlasti. Također, u ovome dijelu se radi monitoring web stranica, statuta i programa političkih partija koje trenutno imaju vladajuće pozicije na nivou Bosne i Hercegovine. Ovaj dio istraživanja je proveden na osnovu rezultata Općih izbora 2022. godine.

[2] Pozitivnim vijestima u ovom izvještaju smatramo vijesti o otkrićima i inovacijama na kojima rade mladi ljudi a koji poboljšavaju živote ljudi ili rješavaju određeni društveni problem. Osim toga, to su priče o dobrotvorstvu, volontiranju i projektima koji pomažu onima u potrebi, priče o uspjesima u umjetnosti i drugim kulturnim područjima, pobjede, postignuća i sportski podvizi koji inspirišu ostale mlade ljude, ali i sve građane, priče o projektima i inicijativama koje pridonose očuvanju okoliša i održivosti. Inicijative koje poboljšavaju obrazovanje i pružaju prilike za učenje, događaji koje organizuju mladi ljudi ili na kojima učestvuju, a koji imaju za cilj povezivanje mladih i njihove zajednice i predstavljaju prilike za saradnju i solidarnost. Nasuprot tome, negativne vijesti obuhvataju izvještaje o visokoj stopi nezaposlenosti među mladim ljudima, o sve većem odlasku mladih ljudi iz BiH, priče o problemima s ovisnostima među mladima, uključujući zloupotrebu droga, alkohola ili problema s kockanjem. Informacije o sudjelovanju mladih u kriminalnim aktivnostima ili povećanju nasilja među mladima i vijesti o sudjelovanju mladih u sukobima ili problemima vezanim uz nasilje među mladima.

1.1. Cilj istraživanja

Na osnovu rečenoga, ovo istraživanje priredili smo kao opsegom ograničenu pilot studiju – sondiranje, koja treba identificirati kvantitet i kvalitet prisutnosti mladih u domenu medijskog i političkog diskursa.

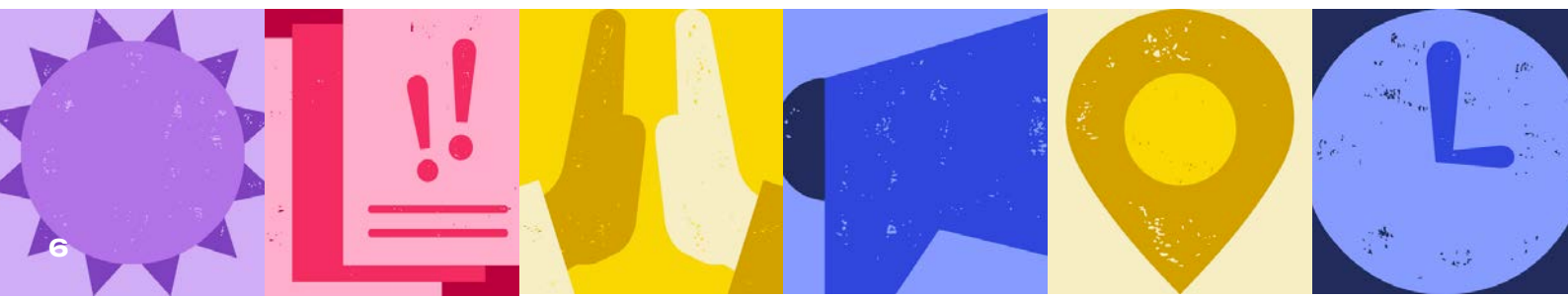
1.2. Istraživačka pitanja i hipoteze

U procesu grupnog razmatranja problema i pripreme istraživanja ispostavila su nam se sljedeća pitanja na koja bi trebalo naći odgovore i koja će činiti osnovu prikupljanja i analize podataka. Definirali smo ih kao sljedeća istraživačka pitanja (IP):

- IP1: Ima li priča mladih i o mladima u medijima, odnosno, koliko mediji objavljuju o mladima?
- IP2: U kakvom su odnosu priče o mladima u odnosu na druge priče?
- IP3: Koji su epiteti i etiketiranja mladih te po mogućnosti frekvencija tih etiketiranja?
- IP4: Da li mladi dolaze do medija ili mediji traže mlade?
- IP5: Koliko i kako su mladi zastupljeni u statutima i programima parlamentarnih političkih stranaka?
- IP6: Koliko su mladi zastupljeni na izbornim listama političkih stranaka?
- IP7: Koliko su mladi zastupljeni u državnim i entitetskim parlamentima?
- IP8: Ima li priča mladih i o mladima na web stranicama političkih stranaka, koji je njihov sadržaj te koji je njihov kvantitativni odnos prema drugim pričama?
- IP9: Postoji li korelacija između medijskog i političkog diskursa?

Također u grupnom procesu pretpostavili smo sljedeće hipoteze:

- Mladi nisu dovoljno zastupljeni u medijskom i političkom domenu, a zastupljenost ima uglavnom negativne konotacije.
- Suprotno često izražavanoj „tezi“ o pasivnosti mladih, postoje aktivni mladi, ali im se ne daje medijski i politički prostor.
- Mladi u političkom diskursu političkih stranaka imaju funkciju „dobijanja poena“ u svrhu političke promocije tih stranaka, a ne mladih.

1.3. Očekivani ishod istraživanja

Ova studija treba pružiti informacije radi dizajniranja istraživanja šireg opsega kojim će se pokriti pitanja i problematika otvoreni tokom ovog pilot istraživanja te u svrhu kreiranja strateških i/ili akcijskih planova eventualne promjene stanja pretpostavljenog radnim hipotezama s ciljem povećanja prisutnosti mladih u medijskom i političkom prostoru, a radi artikulacije vlastitih potreba i rješavanja problema mladih.

2. Metodologija

Istraživanje će biti kombinacija prikupljanja i analize kvalitativnih i kvantitativnih podataka. S obzirom na jedinice analize, analizirat će se tekst i video sadržaji. Prikupljanje podataka će se vršiti kroz jednomjesečno sondiranje narativa o mladima u medijskom diskursu te kroz općenit pregled zastupljenosti mladih u političkom domenu, naime u statutima i programima parlamentarnih političkih partija, na njihovim izbornim listama te među predstavnicima u parlamentu. Kao primarno analitičko sredstvo koristit će se analiza sadržaja.

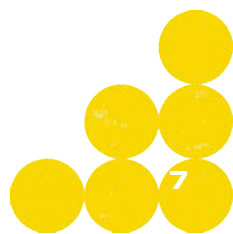
2.1. Vrste podataka i uzorak

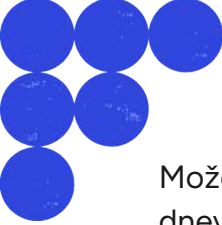
S ciljem da ova pilot studija identificira kvantitet i kvalitet narativa o mladima uzet je jednomjesečni vremenski period i to od 01. jula do 31. jula 2023. godine. Mjesec je to u kojem mladi nisu toliko prisutni u društvenim aktivnostima a time i manje atraktivni za medije pa se može objektivnije ustanoviti slika predstavljanja mladih u njima.

2.2. Medijski domen

Prvi segment istraživanja podrazumijevao je monitoring glavnih medija (tzv. mainstream medija) i tehnički označava praćenje pet televizijskih kuća i pet novinskih portala. U periodu od mjesec dana svakodnevno su posmatrani sadržaji o mladima kroz najgledanije emisije te najčitanije rubrike na novinskim portalima, koje, po principu rada većine medija, bivaju i u štampanim primjercima.

Kao reprezentativan uzorak za praćenje televizijskih kuća uzete su sljedeće televizije: (1) Federalna TV, (2) BHRT, (3) RTRS, (4) BNTV te (5) N1 Televizija. Za potrebe istraživanja praćeni su njihovi zvanični internet portali s fokusom na praćenje rubrike vijesti iz Bosne i Hercegovine, s obzirom da je to segment koji je najistureniji u njihovoj televizijskoj programskoj šemi, kao i svakako najgledaniji kada je u pitanju sadržaj koji dolazi do stanovništva. Portali su praćeni na način da se nakon svakoga dana sumirao broj objavljenih članaka te broj članaka koji su bili posvećeni mladim ljudima u ma kojem kontekstu, pozitivnom ili negativnom.

Možemo kazati da je kroz ovaj dio selekcije članaka posmatrano da li su mladi prisutni u dnevnim člancima i vijestima kojima televizije informišu stanovništvo te također, odgovor na pitanje ko su to zapravo mladi ljudi s medijskog gledišta i da li postoji jasna granica u klasifikaciji nekoga kao mlade osobe. S tim u vezi kreirana je arhiva svih linkova članaka koji u ma kojem kontekstu govore o mladima u Bosni i Hercegovini kako bi se na osnovu iste mogli kreirati zaključci samog istraživanja. Nakon kreirane arhive vršena je analiza tekstualnog dijela članaka, odnosno praćenje i opservacija epiteta koji se najčešće vezuju za mlade ljude u pričama koje donose mediji. Na ovaj način stiče se dublja slika u stavove koje pojedini mediji kreiraju o mladima i njihovim postupcima.

Za potrebe istraživanja praćene su i online verzije štampanih medija odnosno njihovi portali i po potrebi njihove zvanične Facebook stranice. Na odabir relevantnih novinskih portala koji mogu dati određene odgovore na postavljene hipoteze uticala je njihova aktuelnost i čitanost na području cijele Bosne i Hercegovine. Uzeto je pet novinskih portala štampanih medija i to jedne dnevne novine, jedan magazin s područja Federacije Bosne i Hercegovine te dva magazina s područja Republike Srpske kako slijedi: (1) Oslobođenje; (2) Večernji list; (3) Express; (4) Faktor i (5) Respekt. Prvi parametar uzet kao relevantan za posmatranje i tumačenje jeste odnos broja svih vijesti i vijesti o mladima na dnevnom nivou. Kroz ovaj parametar određen je procentualni odnos vijesti o mladima (bez obzira da li su one pozitivne ili negativne) na dnevnom nivou, ali i procentualna vrijednost na mjesečnom nivou u odnosu na ostale vijesti koje se prenose. Drugi posmatrani parametar jest sam sadržaj vijesti koje se odnose na mlade, čime su se nastojala odrediti tematska područja, konteksti i etiketiranja kojima se opisuju mladi.

2.3. Politički domen

Vrsta podataka koja je analizirana u drugom segmentu istraživanja za potrebe određivanja položaja mladih u političkom diskursu su prvo zastupljenost mladih na listama posljednjih Općih izbora 2022. godine i nakon toga njihova zastupljenost u vlasti. Dalje, posmatrana je pozicija mladih u statutima odnosno programima stranaka, a njihova zastupljenost na WEB stranicama parlamentarnih političkih partija, posmatrana je također tokom jula mjeseca 2023. godine.

Kada govorimo o zastupljenosti mladih na listama posljednjih Općih izbora 2022. godine, ono podrazumijeva istraživanje broja kandidata parlamentarnih stranaka te procenat mladih od tih kandidata. Za neke stranke je to dostupno na njihovim WEB stranicama, a za neke se tražila informacija kroz komunikaciju s njima. Bitno je napomenuti da je odgovor došao od određenih stranaka dok od određenih ipak ne.

Analizirani su i statuti odnosno programi istih partija, također onih koji svoje statute i programe imaju dostupne u online formi. Od koliko članova statuta ili programa ima članova koji se referiraju na mlade osobe i na šta se odnose.

Zastupljenost mladih u vlasti istražena je preko zvaničnih WEB stranica institucija: Parlamentarna skupština BiH i Federalni parlament FBiH. Na zvaničnim web stranicama postoje podaci koja stranka ima koliko delegata te njihova biografija, gdje se može zaključiti po datumu rođenja da li je osoba mlada ili ne.

Što se tiče mladih na WEB stranicama političkih partija, one stranke koje imaju svoju WEB stranicu, uzima se podatak koliko tačno članaka je objavljeno u mjesecu julu i procenat koliko članaka spominje mlade osobe.

Analizirane su parlamentarne političke partije: (1) Stranka demokratske akcije; (2) Narodni evropski savez BiH; (3) Socijaldemokratska partija BiH; (4) Hrvatska demokratska zajednica BiH; (5) Hrvatska demokratska zajednica 1990; (6) Bosanskohercegovačka inicijativa; (7) Naša stranka; (8) Savez nezavisnih socijaldemokrata; (9) Partija demokratskog progresa Republike Srpske; (10) Za pravdu i red - lista Nebojše Vukanovića; (11) Ujedinjena Srpska; (12) Srpska demokratska stranka; (13) Stranka za BiH; (14) Demokratska fronta i (15) Demokratski savez (DEMOS).

3. Analiza podataka i nalazi

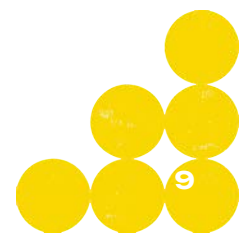
U ovom dijelu osvrnut ćemo se na proces analize podataka i na nalaze koji iz njih proizilaze. Kao i prikupljanje podataka, analizu smo vršili po segmentima posebno za medijski i politički domen.

3.1. Medijski domen

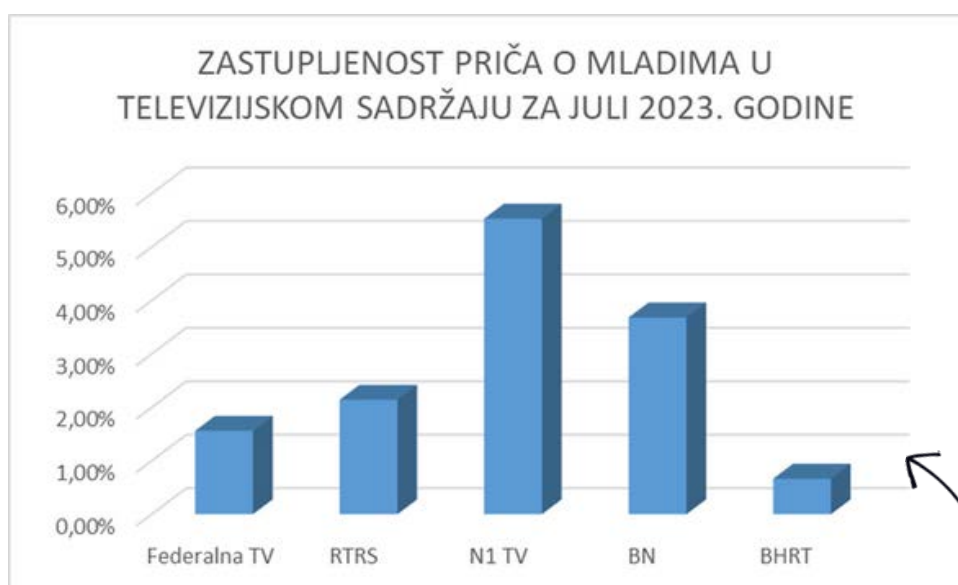
3.1.1. TV Portali

Prvi parametar uzet kao relevantan za posmatranje i tumačenje jeste odnos broja svih vijesti i vijesti o mladima na dnevnom nivou u jednomjesečnom periodu praćenja. Putem ovog parametra može se odrediti procentualna zastupljenost na dnevnom nivou vijesti o mladima, ali i procentualna zastupljenost mladih u vijestima na mjesečnom nivou u odnosu na ostale vijesti koje se prenose.

- Federalna Televizija u svojoj programskoj šemi u periodu od mjesec dana imala je ukupno 833 vijesti iz Bosne i Hercegovine te je izvještavala svaki dan bez izuzetka. U tom periodu svega 13 vijesti o mladima u bilo kojem kontekstu i poveznici. Ono što je također zanimljiv podatak da od 31 dan u mjesecu julu, 11 dana nije bilo apsolutno nikakvih vijesti o mladima ni u kojem kontekstu.

- Radio Televizija Republike Srpske u svojoj programskoj šemi u periodu od mjesec dana imala je ukupno 3.126 vijesti iz Bosne i Hercegovine i regiona, s obzirom da RTRS u svojoj programskoj šemi i vijestima na portalu obavezno ubraja i vijesti iz Republike Srbije. Stoga, u daljem praćenju izdvajamo podatak o učestalosti vijesti o mladima iz regiona i BiH. U periodu od mjesec dana 67 vijesti je u kontekstu spominjanja mladih ljudi ili pisanja direktno o njima. Od toga u mjesec dana, bilježimo tri dana bez ikakvih vijesti o mladima.
- N1 Televizija u mjesecu julu je imala 1.338 vijesti, od toga 74 vijesti o mladima u bilo kojem kontekstu uz evidentnost da od 31 dana 5 dana nije bilo mladih ni u kojem kontekstu.
- BN Televizija u svojoj programskoj šemi vijesti iz Bosne i Hercegovine isključivo se bazira na neke informativne oblike obavještavanja bez pretjeranog ulaska u detalje, s tim u vezi u ovoj rubrici postoji u 31 dan ukupno 163 vijesti od toga 6 vijesti u kontekstu mladih ljudi. Čak 26 dana u periodu od mjesec dana nije bilo vijesti o mladim ljudima u rubrici vijesti iz Bosne i Hercegovine.
- BHRT Televizija u mjesecu julu imala je 1.504 vijesti koje su uglavnom iste kao i vijesti koje plasira Federalna TV i N1, odnosno istog sadržaja i naslova te su vijesti o mladima na brojci od svega 10 vijesti vezanih za određene skandalozne momente o kojima su pisali svi mediji prethodno.
- Dobijene rezultate možemo predstaviti kroz procentualne vrijednosti te prateći Grafik 1. Zastupljenost priča o mladima u televizijskom sadržaju za juli 2023. godine i zaključiti da sve praćene televizijske kuće imaju procentualno manje od 6% vijesti o mladima na mjesečnom nivou.

Grafik 1. Zastupljenost priča o mladima u televizijskom sadržaju za juli 2023. godine

Ukoliko se osvrnemo na sam sadržaj članaka koji se plasiraju o mladima zanimljivo je da je jako malo pozitivnih vijesti te da u tom kontekstu najviše dominiraju sportski uspjesi Lane Pudar kojih je u mjesecu julu bilo izrazito mnogo. Svakako da se u tom kontekstu najviše članaka u medijima posvetilo tome da li Lana dobija ili ne dobija bazen, novčanu podršku i uslove za nastavak treniranja. U prvom planu se nalazi njeno ime i prezime i njena mladost, ali u nastavku članka fokus je na potpuno drugoj tematici. Također, u samo nekoliko navrata je pomenut neki od uspjeha na obrazovnom nivou mladih ljudi. Uglavnom, kada se govori u kontekstu mladih i njihovom obrazovanju, promovisu se fakulteti za upis studija ili se ističe da je određeno političko lice svoj jedan period u toku dana proveo s mladima/srednjoškolcima i slično.

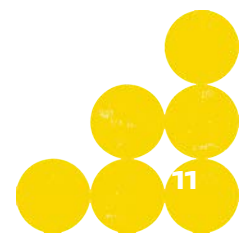
Na Federalnoj Televiziji od ukupnog broja vijesti o mladima, najviše je zapravo apela za humanitarnu pomoć pri njihovom liječenju ili su povezani s nesrećama koje se dešavaju mladima ili koje mladi uzrokuju.

Ono što se može izdvojiti u posmatranju sadržaja jeste da RTRS svakoga dana objavi članak o broju rođenih beba na području Republike Srpske, što ironično ili ne, može pokazivati da je autorima te vrste članka zaista stalo do proširivanja potomstva, kojem opet najviše, ako to fiziološki posmatramo, doprinose mladi ljudi. Također, ova vrsta članaka indirektno ukazuje na snažniju prisutnost diskursa „izgradnje nacije“, u kojem, ova biološka reprodukcija igra značajnu ulogu.

Dalje, ističe se da zbog kršenja ljudskih prava mladi odlaze iz Bosne i Hercegovine, bez konkretnog navođenja kada, kako i zašto se krše ta prava i da li postoje prava striktno vezana za mlade ljude.

U jednom od članaka na N1 Televiziji prezentiran je i prilog u kome građane Banja Luke pitaju o odluci Schmidta te u tom kontekstu navode da „ostali“ nisu imali neki naročit komentar, a pri tome pod ostale podrazumijevaju mlade ljude koji su u tom trenutku dali ili ne izjavu na ovu temu.

U periodu praćenja vijesti o mladima Bosnu i Hercegovinu, ali i region, uzdrmao je čin podržavanja ratnih zločinaca i počinitelja genocida od strane tada još studentica Fakulteta za kriminalistiku UNSA. One su u javnost dospjele svojim objavama na društvenim mrežama koje su prenesene na sve portale i koje su osvanule u svim vijestima, tako da je suštinski najveći broj vijesti o mladima vezano za ovaj događaj, kada su svi političari iskoristili momenat da se obrate, a mediji da o svemu do detalja izvještavaju. Čini se da negdje nije bilo tog čina koji je izazvao velike reakcije javnosti vijesti o mladima bilo bi još manje.

U prvoj polovini mjeseca jula uglavnom se pisalo o mladim žrtvama genocida u Srebrenici, o historiji koju treba pričati zbog mladih, gdje se ponovo iz konteksta može izvući da postoji, ironično ili ne, briga za mlade i njihovu budućnost, ali opet se potenciraju izjave drugih, a ne direktno mladih na te teme. Pri tome, slično kao i u slučaju „proširivanja potomstva“ i ovdje se indirektno pojavljuje diskurs „izgradnje nacije“ ukazivanjem na bitan historijski događaj koji iznova, kao ponovljeno sjećanje, poziva na „nacionalno jedinstvo“.

Stipendiranje se ne ističe kao pohvalni momenat, to jeste činjenica da je neko od mladih zaslužio tu stipendiju, nego se u naslovu članka već ističe ko je to djeci omogućio stipendiju i činjenica da su u pitanju djeca povratnika u Srebrenicu.

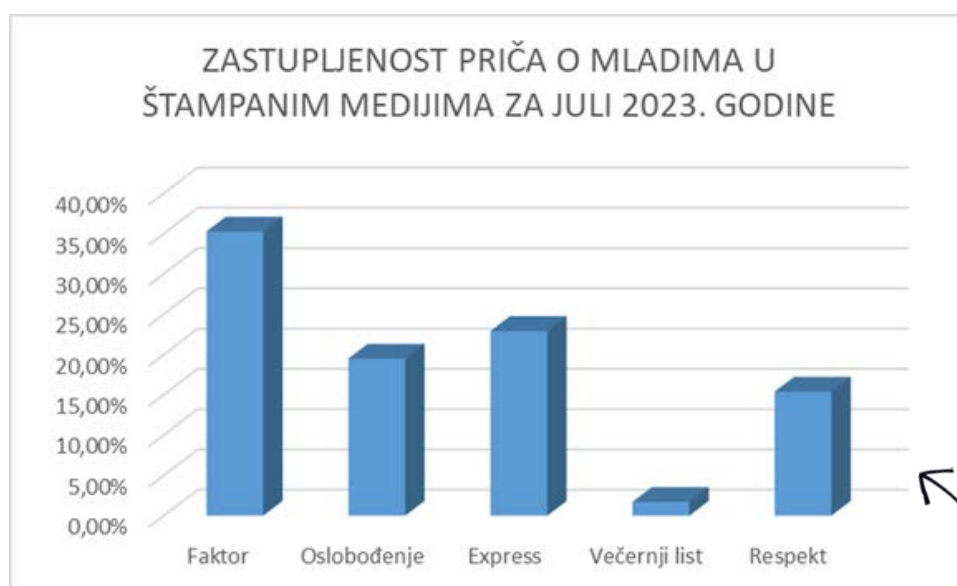
3.1.2. Novine – njihovi portali

Za posmatranje i zaključivanje u praćenju štampanih medija uzeli smo članke u kojima suština teksta indicira da je članak pisan o mladoj osobi, najčešće bez pominjanja konkretnog pojma „mlada osoba“. Pored suštinskog praćenja u obzir smo uzimali i članke u kojima je korišten pomenuti pojam te su nam takve informacije poslužile da definišemo u kojem starosnom rasponu mediji podrazumijevaju da se radi o mladoj osobi tj. da li osoba ima do 30 godina starosti. Budući da se u većini tekstova nije definisalo da li se radi o mladoj osobi ili ne uloženi su dodatni naponi u provjeravanje pretpostavke da li je priča usmjerena u starosnu kategoriju „mlada osoba“. Tokom praćenja relevantnim je uzet podatak koliko je članaka bilo ukupno na dnevnom, a u konačnici i na mjesečnom nivou te kakav je odnos članaka koji govore o mladim osobama i ukupnog broja članaka.

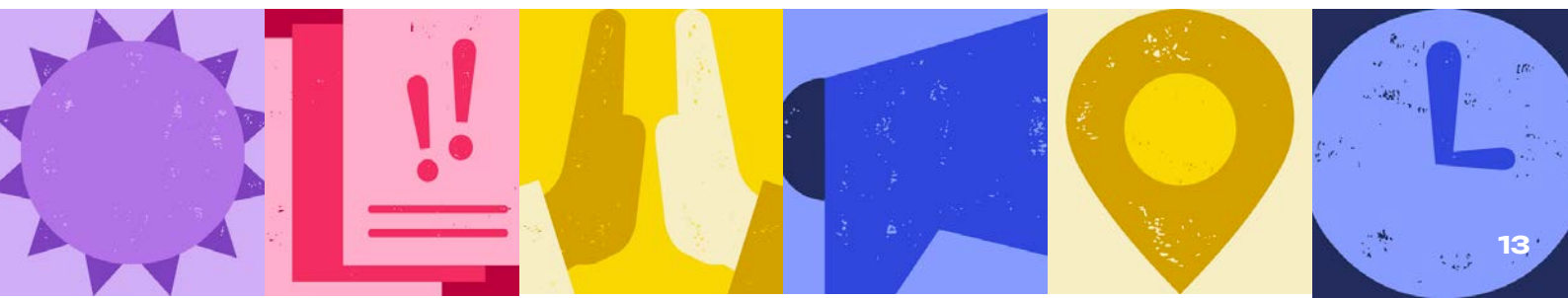
Kako bismo dali odgovor na spomenute hipoteze i zastupljenost mladih u štampanim medijima u obzir uzimamo dobijene činjenice:

- Faktor je u mjesecu julu objavio 2.396 članaka. Od tog broja 672 članka su o sportu, a obzirom da fiziološki bavljenje sportom podrazumijeva uglavnom osobe starosne dobi do 30 godina i te članke smo uzeli kao relevantne i tematski povezane sa člancima koji govore o mladim ljudima. Također, relevantnim smo uzeli i članke koji govore o životu neke sportistkinje ili nekog sportiste vođeni istim normativom. Ubrajajući članke o sportu o mladima na ovom portalu se objavljuju 173 priče, uglavnom pozitivnog konteksta, izuzev vijesti koje su povezane s mladima u političkom sektoru.
- Oslobođenje je u mjesecu julu objavilo 995 članaka, od toga su 194 članka posvećena mladim ljudima (bez obzira na kontekst izvještavanja). Ovaj štampani mediji, kao i prethodni, uglavnom izvještava o mladima u kontekstu sporta i sportskih aktivnosti.

- Express Tabloid je u jednomjesečnom praćenju objavio 864 članka, od toga 198 članaka govori o mladim osobama. Najčešće se članci tematikom baziraju na to šta su mlade osobe obukle, šta objavljuju na svojim socijalnim mrežama, čije socijalne mreže posjećuju i komentarišu, kakve su im facijalne ekspresije na određenim događajima i u određenim situacijama. Također su praćeni članovi njihovih porodica i detalji iz svakodnevnog života.
- Večernji list je objavio 2.171 članak, od toga je 37 članaka o mladima. Ono što je karakteristično, a ostalo zapaženo prilikom praćenja, jeste da 12 dana tokom mjeseca jula nije bilo članka o mladima.
- Respekt je u mjesecu julu imao 52 objave, a u 8 objava se pisalo o mladim osobama. Važno je napomenuti i da od 31 dan u mjesecu julu, 9 dana nije bilo priča o mladima ni u kom kontekstu.
- Procentualni odnos broja članaka o mladim ljudima i ukupnog broja objavljenih članaka u periodu mjeseca jula možemo vidjeti u tabeli Grafik 2. Zastupljenost priča o mladima u štampanim medijima za juli 2023. godine.

Grafik 2. Zastupljenost priča o mladima u štampanim medijima za juli 2023. godine

Mladi su često pominjani na portalima novina s percepcijom u pozitivnom kontekstu. Najčešće su isticani njihovi sportski uspjesi, prvenstveno ističući pojedince koji ostvaruju uspjehe kao članovi sportskih ekipa. Najveći broj članaka koji uključuju mlade ljude govore o sportskim uspjesima ili događanjima u nogometnim, košarkaškim i vaterpolo natjecanjima koja su u mjesecu julu bila intenzivirana. U analiziranom periodu, pojedinačni sportisti koji se ističu svakako su Jusuf Nurkić, koji se tog mjeseca vjenčao u Dubrovniku, a čije su porodično veselje portali prenosili do sitnih detalja te Lana Pudar sa svojim izvanrednim plivačkim uspjesima na svjetskim takmičenjima.

Vijesti koje su najzastupljenije u Express Tabloidu odnose se na privatna dešavanja ili spekulacije o istima estradnih ličnosti: pjevača, glumaca, učesnika reality programa i slično. Takvi tekstovi imaju tendenciju da se ponavljaju nekoliko dana, ili čak sedmica, zaredom prateći razvoj navedenih događanja. Ponekad govorimo o gotovo identičnim člancima koji imaju svega zanemarivu promjenu u određenim novootkrivenim detaljima. Ovakvi tekstovi su u neznatnoj mjeri zastupljeni u Oslobođenju, Faktoru te Večernjem listu. Određen broj tekstova Express Tabloida zasnovan je na pukom prenošenju objava na društvenim mrežama kojima se daje na značaju i pokušava pronaći dublje značenje. Što nam govori da autori tih tekstova provode jako puno vremena prateći društvene mreže javnih ličnosti s ciljem dobijanja senzacionalnih vijesti iz njihove aktivnosti na istim. Tekstovi su šturi, s manjkom kreativnosti te osim screenshot-a objave slavne ličnosti ili njene slike, prenesenog opisa ili par komentara ispod objave ne sadrže druge informacije. Posebna pažnja se pridaje zvučnijem naslovu, koji bi privukao publiku, dok sam članak ne bi ponudio nikakvu značajniju informaciju zauzvrat. Bila bi to tipična upotreba tzv. clickbait-a[3], najvjerojatnije za postizanje što bolje posjećenosti stranica.

Tematski su najviše obrađivane teme životnog stila, stila oblačenja i ponašanja, partnerskih i porodičnih odnosa te prenošenja detalja privatnih slavlja kako je to bilo u slučaju prenošenja detalja s vjenčanja bh. košarkaša Jusufa Nurkića. Također tematika je posvećena u najvećoj mjeri poginulim studenticama medicine u Sarajevu kao i studenticama koje su u mjesecu julu izazvale interesovanje javnosti svojim postupkom veličanja ratnih zločinaca. Zanimljivo je i važno istaknuti da u pojedinim člancima autori tekstova mladom osobom nazivaju i osobe koje imaju preko 30 godina starosti i najčešće su to politički subjekti starosne dobi između 30 i 40 godina.

U kontekstu objava Faktora, posebna pažnja se mladima dala u sportu. U prosjeku 30 članaka dnevno, u ovoj kategoriji, možemo pročitati najave i predviđanja utakmica, kakav je učinak određenih igrača u nekoj od utakmica te biografije mladih sportskih nada. Posebna pažnja pri naglasku mladih u medijima, data je i u priči o nesrećama, gdje su opisivani načini na koji je došlo do same nesreće, ali i njezine posljedice. Iako je Respekt objavio malo članaka o mladima, teme su bile u pomenutom tematskom okviru. Slične priče su zapažene i na drugim promatranim portalima, u manjem obimu, ali se u nekim pričama ne ulazi u detalje i otkrivanje identiteta mladih osoba.

[3] "Internetska priča, naslov, slika, itd. čija namjera je da privuče pažnju i ohrabri pratitelje da kliknu na link.", vidjeti <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/clickbait>

3.1.3. Zaključak

U zaključku praćenja položaja mladih u medijskom diskursu televizijskih kuća i štampanih medija u Bosni i Hercegovini tokom jula 2023. godine ističemo da je uočena niska zastupljenost vijesti o mladima. Televizijske kuće koje su praćene u ovom periodu imale su manje od 6% vijesti o mladima na mjesečnom nivou. Dodatno, primijećeno je da se većina članaka fokusira na sportske uspjehe mladih, dok su pozitivne priče o njihovim dostignućima rijetke. Također, praćeni štampani mediji su imali ograničen broj članaka o mladima, često usmjerenih na privatni život ili sportske aktivnosti. Osim toga, čini se da su neki mediji naglašavali senzacionalistički pristup u izvještavanju, posebno u vezi s estradnim ličnostima.

U većem broju primjera primjetno je, da i kad se mladi spominju, često to spominjanje ima svrhu "žetona", tj. povoda da se uistinu pokrenu druga (politička, socijalna ili ekonomska) pitanja.

Pitanje definicije mladosti ostaje otvoreno, s obzirom na raznolike pristupe različitih medija. Važno je napomenuti da su neki od analiziranih medija često koristili pojam „mlada osoba“ bez precizne definicije do koje dobi se taj pojam odnosi.

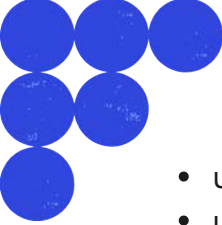
Skupno, dobijeni rezultati sugerišu da medijski prostor u Bosni i Hercegovini nedovoljno pokriva raznolike aspekte mladosti, a posebno nedostaje izvještavanje o njihovim doprinosima društvu izvan sportskih uspjeha. Ova analiza pruža osnovu za daljnje promišljanje o ulozi medija u oblikovanju percepcije mladih i potrebi za uravnoteženim izvještavanjem o njihovim različitim životnim sferama.

3.2. Politički domen

Kako je već naglašeno, istraživanje je vršeno u periodu od 1. jula 2023. do 31. jula 2023. godine. Zadatak je bio da se utvrdi nivo zastupljenosti mladih na izbornim listama političkih partija i njihova prisutnost u vlasti, zatim nivo njihove zastupljenosti na web stranicama političkih partija kao i u statutima i programima istih.

Iako svjedočimo činjenici da preko 40% mladih u potpunosti ili velikim dijelom ne vjeruje institucijama vlasti,[4] to ne isključuje želju i potrebu mladih da budu uključeni, da pitaju i budu pitani. Kako bismo ispitali učešće mladih unutar političkih stranaka ali i odnos političkih partija prema potencijalnim mladim delegatima/kinjama, kreirali smo analizu koja se odnosila na nekoliko oblasti:

[4] Vidjeti: Učešće mladih u procesima donošenja odluka, ASuBiH, 2020.

-
- učešće mladih unutar institucija vlasti,
 - učešće mladih na kandidatskim listama političkih partija,
 - promovisanje i kreiranje prostora za mlade unutar sadržaja na komunikacijskim kanalima političkih partija i
 - zastupljenost tretiranja problema i potreba mladih unutar statuta i programa političkih partija.

3.2.1. Zastupljenost mladih u vlasti

„U Bosni i Hercegovini, prema popisu stanovništva provedenom 2013. godine živi 773.850 mladih starosne dobi od 15 do 30 godina, odnosno 21,91% populacije čine mladi ljudi“.[5] Kada analiziramo prikazane brojke, uočavamo da je svaka peta osoba koja živi u Bosni i Hercegovini, u kategoriji mladih. S obzirom da mladi predstavljaju veliko biračko tijelo, podrazumijeva se da je poželjno i da mladi participiraju aktivno u vlasti. Ukoliko su mladi aktivni, oni neminovno predstavljaju glas mladih i rade na politikama vezanim za mlade - što bi uveliko u idealnom slučaju smanjilo odlazak mladih iz BiH. Istraživanje zastupljenosti mladih u vlasti je vršeno na osnovu rezultata Općih izbora 2022. godine.

Podaci korišteni za analizu problemskog pitanja bile su kandidatske liste 15 aktuelnih političkih partija u cijeloj Bosni i Hercegovini koje trenutno obnašaju mandate u državnim i entitetskim institucijama vlasti, kao i pregled izabranih kandidata/kinja te njihovih biografija (ako su dostupne) u svrhu utvrđivanja njihove starosne dobi. Političke partije koje smo analizirali su: Stranka demokratske akcije (SDA), Narodni evropski savez BiH (NES), Socijaldemokratska partija BiH (SDP), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ), Hrvatska demokratska zajednica 1990 (HDZ 1990), Bosanskohercegovačka inicijativa (BH inicijativa), Naša stranka (NS), Savez nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), Partija demokratskog progresa Republike Srpske (PDP), Za pravdu i red - lista Nebojše Vukanovića, Ujedinjena Srpska (US), Srpska demokratska stranka (SDS), Stranka za BiH (SZBiH), Demokratska fronta (DF) i Demokratski savez (DEMOS).

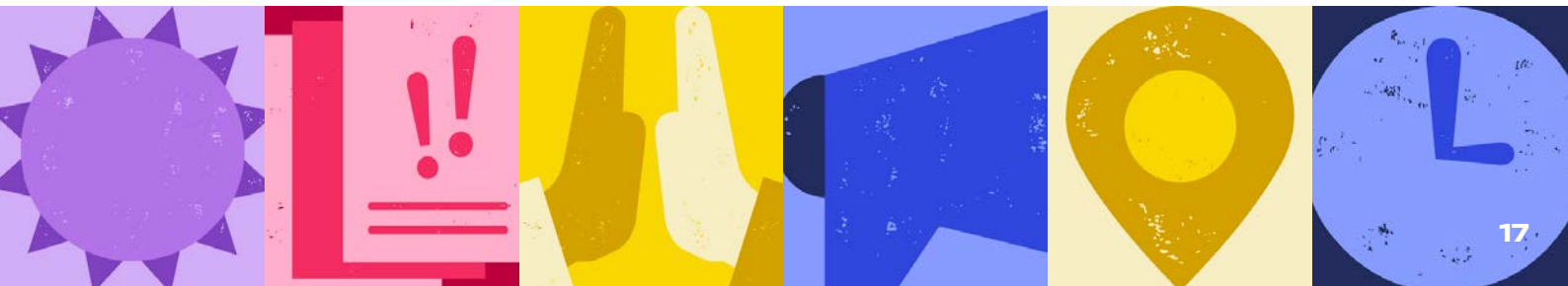
Putem aktuelnih podataka s prethodnih Općih izbora održanih 2022. godine, analizirali smo kandidacijske liste političkih partija za Parlament Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine te Narodnu skupštinu Republike Srpske. Zbog lakšeg poređenja podataka, korišteni su zbirni podaci za kandidate/kinje Parlamenata BiH i FBiH u oba doma, tačnije u Predstavničkom domu i u Domu naroda BiH i FBiH. U sljedećim tabelama i grafovima možemo vidjeti prikaz stanja političke zastupljenosti mladih, uključujući i dob do 35. godine.

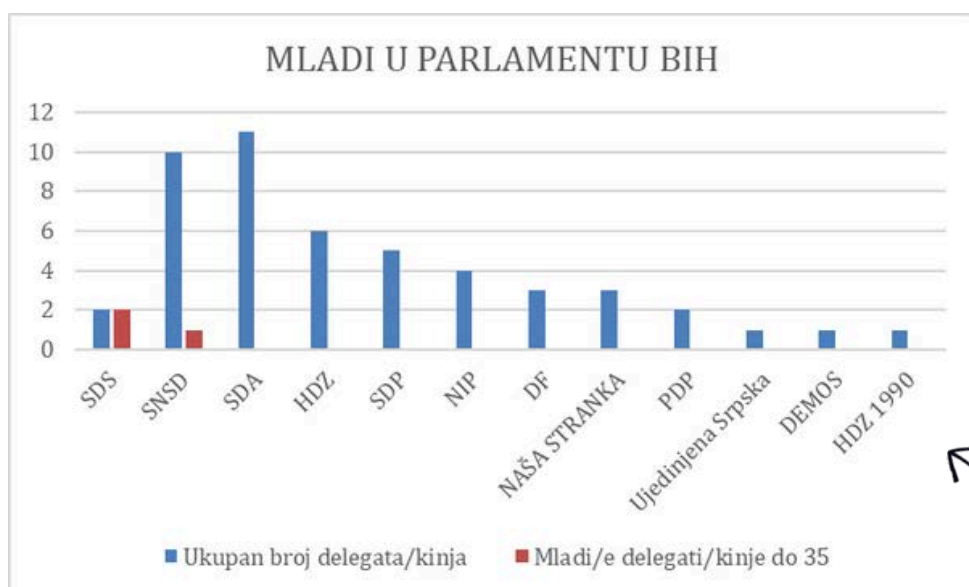
[5] Osmić, A., Demografski pokazatelji o mladima u Bosni i Hercegovini, u: Turčilo, L. et al., Studija o mladima Bosna i Hercegovina 2018/2019, Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., 2019, p 57.

Tabela 1: Prikaz odnosa svih delegata/kinja u Parlamentu BiH i delegata/kinja do 35. godine

Parlament BiH	Ukupan broj delegata/kinja	Mladi/e delegati/kinje do 35	Procent
SDS	2	2	100%
SNSD	10	1	10%
SDA	11	0	0%
HDZ	6	0	0%
SDP	5	0	0%
NIP	4	0	0%
DF	3	0	0%
NAŠA STRANKA	3	0	0%
PDP	2	0	0%
Ujedinjena Srpska	1	0	0%
DEMOS	1	0	0%
HDZ 1990	1	0	0%

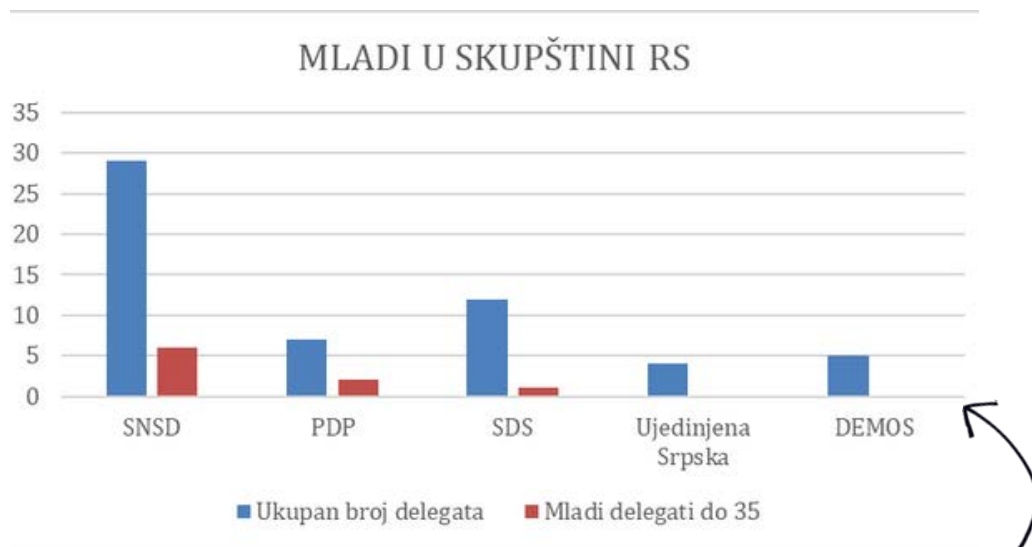
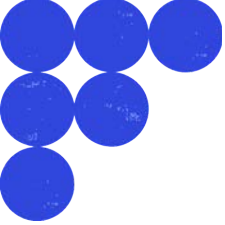

Grafik 3. Prikaz odnosa svih delegata/kinja u Parlamentu BiH i delegata/kinja do 35. godine

Nešto bolji podaci nam se prikazuju unutar Parlamenta Federacije BiH, gdje od ukupno 138 delegata, njih 21 (15,2%) jesu mlade osobe, uzimajući dobnu granicu do 35 godina starosne dobi.

Tabela 2: Prikaz odnosa svih delegata/kinja u Skupštini Republike Srpske i delegata/kinja do 35. godine

Skupština RS	Ukupan broj delegata/kinja	Mladi/e delegati/kinje do 35	Procent
SNSD	29	6	21%
PDP	7	2	29%
SDS	12	1	8%
Ujedinjena Srpska	4	0	0%
DEMOS	5	0	0%

Grafik 4. Prikaz odnosa svih delegata/kinja u Skupštini RS i delegata/kinja do 35. godine

U Skupštini Republike Srpske na prethodnim Općim izborima izabrano je 57 delegata, od kojih je njih 9 (15,7%) mladih ljudi koji direktno participiraju u ovom institucionalnom tijelu, što je procentualno slično Parlamentu Federacije BiH.

Zbirno, u sva tri parlamenta na državnom i entitetskom nivou od ukupno 203 delegata ima 25 mladih delegata, što čini 12,32%. Pojedinačno, najviše mladih delegata ima SNSD 8, slijede, SDS 4, SDP 3, HDZ i PDP po 2, a SBiH, NES, BH INICIJATIVA, HDZ 1990 te NAŠA STRANKA po 1 delegata.

3.2.2. Zastupljenost mladih na stranačkim listama posljednjih Općih izbora

Pored provedenog istraživanja zastupljenosti mladih u vlasti, analizirali smo zastupljenost mladih na stranačkim listama posljednjih Općih izbora. Zastupljenost mladih na stranačkim listama pokazuje koliko političke partije daju prostora i prilika mladima te je čak reprezentativnije pokazati koliko političke partije imaju mladih na svojim listama i koji su po redu na istima, nego koliko mladih ispred političke partije participiraju direktno u vlasti. Jer kada, u kojoj mjeri i ako političke partije daju prostora mladima na svojim listama tokom izbora dalje sve ovisi o volji birača odnosno koliko oni imaju povjerenja u mlade na listama.

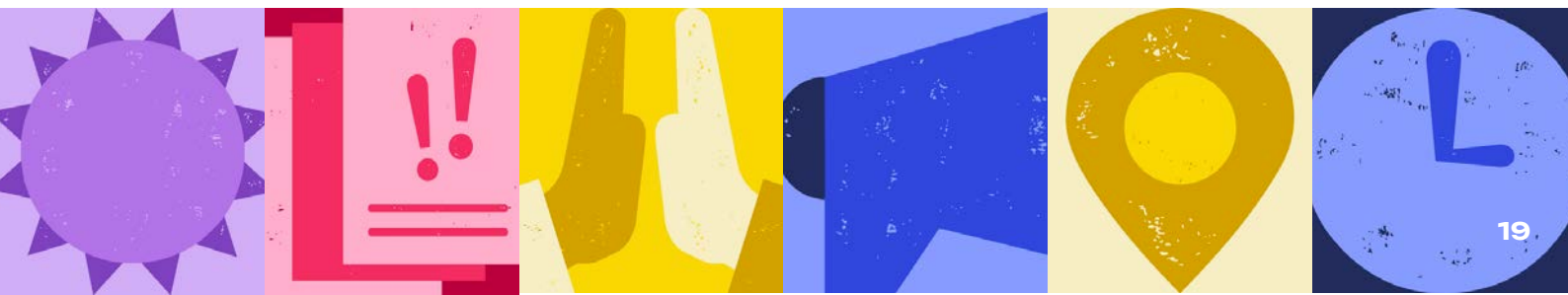

Tabela 3: Prikaz odnosa svih kandidata/kinja u Parlamentu BiH i kandidata/kinja do 35. godine

Parlament BiH	Ukupan broj kandidata/kinja	Mladi/e delegati/kinje do 35
SDA	66	10
NES	38	4
HDZ	44	4
SNSD	24	2
NIP	37	2
BH INICIJATIVA - KASUMOVIĆ FUAD	15	1
NAŠA STRANKA	24	1
PDP	14	0
DEMOS	2	0
HDZ 1990	8	0
SDP	44	N/A
SDS	24	N/A
Ujedinjena Srpska	24	N/A
DF	40	N/A
SZBiH	31	N/A

Tabela 4: Prikaz odnosa svih kandidata/kinja u Parlamentu FBiH i kandidata/kinja do 35. godine

Parlament Federacije BiH	Ukupan broj kandidata/kinja	Mladi/e delegati/kinje do 35
NIP	104	33
NAŠA STRANKA	64	3
HDZ 1990	14	1
PDP	12	0
SDP	123	N/A
DF	105	N/A
SZBiH	85	N/A
SDA	116	N/A
NES	96	N/A
HDZ	82	N/A
BH INICIJATIVA	16	N/A
SNSD	0	N/A
DEMOS	0	N/A

Tabela 5: Prikaz odnosa svih kandidata/kinja u Skupštini Republike Srpske i kandidata/kinja do 35. godine

Skupština Republike Srpske	Ukupan broj kandidata/kinja	Mladi/e delegati/kinje do 35
PDP	83	22
SNSD	107	16
HDZ 1990	8	0
DEMOS	12	0
SDS	108	N/A
Ujedinjena Srpska	104	N/A
SDA	96	N/A
HDZ	11	N/A

Rezultati istraživanja zastupljenosti mladih na stranačkim listama tokom posljednjih Općih izbora 2022. godine, trebao bi biti vidljiv upravo iz prikazanih tabela. U njima bi trebali moći uporediti ukupan broj kandidata/kinja na stranačkim listama unutar predstavničkih organa na državnom, ali i entitetskim nivoima s podacima koliko zapravo kandidata/kinja jesu mlade osobe. Zahvaljujući podacima Centralne izborne komisije o održanim Općim izborima u Bosni i Hercegovini 2022. godine, ukupan broj kandidata/kinja na listama svih partija unutar predstavničkih organa države je 1113. Broj mladih, pak, prikazan u tabelama nije potpun i to shodno činjenicama da većina političkih partija na svojim web stranicama ne prikazuje jasne podatke o broju kandidata/kinja na listama niti njihove osnovne podatke, prevashodno informacije o starosnoj dobi kandidata/kinja 10 istraživanih političkih partija. Iako smo uputili upite tim strankama, do trenutka pisanja ovoga izvještaja nismo zaprimili odgovore. To, pored indikacije lošeg odnosa prema pitanjima mladih, ukazuje na to da otvoren, transparentan rad određenog broja partija također nije poštovan i/ili manjkavosti odnosa s javnošću. U tom smislu, u ovom istraživanju, u zadatom roku, nije moguće napraviti adekvatnu analizu odnosa prijavljenih i izabranih kandidata, koja bi mogla ukazati na određene sistemske probleme kvantiteta i kvaliteta zastupljenosti mladih u političkoj reprezentaciji.

3.2.3. WEB stranice političkih partija

Pored aktivnog monitoringa kandidatskih lista 15 izdvojenih političkih partija aktuelnih mandata unutar državnih i entitetskih institucija vlasti, detaljno smo analizirali i njihove komunikacijske kanale te u skladu s tim objave posvećene isključivo mladima. Monitoring smo vršili unutar mjeseca jula 2023. godine, i to od 1. do 31. jula i s tim u vezi analizirali ukupno 403 članka s 15 različitih web stranica i komunikacijskih kanala navedenih političkih partija.

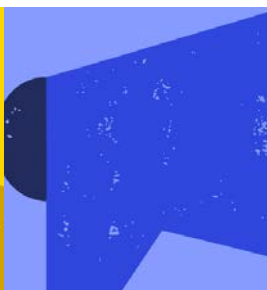
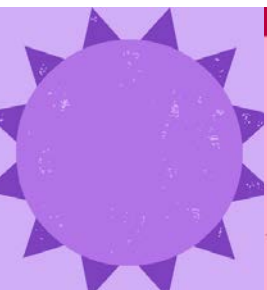

Tabela 6: Prikaz zastupljenosti mladih u web sadržajima aktuelnih političkih partija

Politička partija	Ukupan broj članaka/objava	Broj članaka/objava o mladima	Procenti
DF	80	4	5.00%
SDS	56	3	5.36%
SDP	42	2	4.76%
SZBiH	6	1	16.67%
NAŠA STRANKA	50	1	2.00%
Ujedinjena Srpska	0	0	0.00%
SNSD	10	0	0.00%
PDP	5	0	0.00%
DEMOS	11	0	0.00%
HDZ 1990	8	0	0.00%
NiP	1	0	0.00%
SDA	8	0	0.00%
HDZ	21	0	0.00%
BH INICIJATIVA	0	0	0.00%
NES	2	0	0.00%
NEBOJŠA VUKANOVIĆ	103	0	0.00%

Analizirani podaci prikazali su brojku od 403 članka i objava na web stranicama političkih partija, a od toga svega 11 članaka posvećenih upravo mladima, što je 2,75% u odnosu na ukupan broj članaka. Minoran broj članaka o mladima prikazuje aktivnosti asocijacija ili foruma mladih unutar političkih partija ili „slavi“ uspjehe mladih ljudi, kao npr. Lane Pudar. Zapazili smo, međutim, da skoro nijedna objava ne propituje položaj mladih, njihove potrebe ili probleme kao ni intencije za njihovim rješavanjem.

3.2.4. Mladi u programima/statutima političkih partija

Nakon analiziranja zastupljenosti mladih u vlasti, na web stranicama političkih partija te na stranačkim listama neophodno je analizirati i programe odnosno statute političkih partija iz razloga što se tu nalaze ciljevi, pravac kretanja i prioriteta političkih partija. Nakon što određena politička partija čini vlast, odnosno direktno odlučuje u procesu donošenja odluka, može se pratiti podudarnost novih odluka političke partije i onog što se navodi u statutima i programima iste. Kroz ovo istraživanje pokušavamo predstaviti kako i na koji način političke opcije u Bosni i Hercegovini percipiraju značaj i ulogu mladih u svojim političkim aktima, primarno statutima i programima.

SDA (Stranka demokratske akcije)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći: Analizom sadržaja dokumenta, kada je riječ o pojmu mladi, ukupno se spominje 22 puta, i to kada je riječ o; afirmaciji mladih i intenziviranju njihovog učešća u javnom i društvenom životu, uređenju Konvencije koju čine između ostalih i članovi/ice Predsjedništva Asocijacije mladih, uređenju, nadležnosti i ciljevima Asocijacije mladih SDA te ravnopravnoj zastupljenosti u organima SDA kako polova i teritorijalne zastupljenosti tako i mladih.

U programu stranke mladi se spominju 5 puta; prije svega u segmentu programskih ciljeva i osiguravanju perspektive mlađim strukturama stanovništva. Također, mladi se spominju kada je riječ o obrazovanju i nauci, porodici te o stambenom zbrinjavanju mladih.

SDP BiH (Socijaldemokratska partija Bosne i Hercegovine)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći: Postoji Plan SDP BiH koji tretira pojam „mladih“ u takozvanom Planu za mlade. Statut stranke tretira mlade unutar pojma Forum mladih SDP-a u kojem se mladim smatraju osobe do 35 godina.[6]

[6] Uporedi: Osmić A. et al., (2020) Mladi u statutima političkih subjekata u Bosni i Hercegovini, Studija, Akademija za žene, Sarajevo.

SDS (Srpska demokratska stranka)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći: Statut stranke tretira mlade unutar pojma Mladi SDS-a i pojam "mladi" u Statutu spominje se ukupno 10 puta.

Program stranke pominje mlade na 7 mjesta i samo jednim zaključkom sumira djelovanje na poboljšanje njihovog položaja u društvu.

DF (Demokratska fronta)

Statut stranke pominje mlade kao organizacije mladih unutar stranke i pojam "mladi" se spominje ukupno dva puta. U Statutu nije striktno definiran pojam mladih, odnosno dobne granice koje označavaju mlade osobe. Širim tumačenjem Statuta, prvenstveno člana 28., može se konstatirati da Statut Demokratske fronte kao mlade osobe prepoznaje osobe do navršene 35. godine života. Samim Statutom ovog političkog subjekta nije regulirano pitanje izgleda kandidatskih listi te se ne može govoriti o propisanim kvotama za mlade.

Program stranke pominje mlade u nekoliko različitih programskih oblasti preko 50 puta te definira ciljeve daljnjeg djelovanja ka poboljšanju njihovog života.

US (Ujedinjena Srpska)

Statut stranke kao i njen program dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći: Statut stranke tretira mlade unutar pojma Aktiv mladih stranke.

Program stranke pominje mlade samo dva puta tokom kreiranja zaključaka u određenom pasusu unutar programa (nijedan dio dakle nije posvećen isključivo mladima).

SBiH (Stranka za Bosnu i Hercegovinu)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći: Statut stranke pominje mlade 12 puta u ulozi Asocijacija mladih, ali i učešću tokom izbornog procesa te ravnopravnoj zastupljenosti.

Program stranke pominje mlade nekoliko puta u svojim programskim ciljevima ali ne definišu jasno na koji način će raditi na njihovom poboljšanju položaja mladih.

NES (Narodni evropski savez)

Statut stranke je dostupan javnosti, međutim to nije slučaj i za program stranke. Prikupljeni podaci su sljedeći:

Statut stranke: u članu 10., gdje se navode ciljevi stranke posljednji cilj glasi „afirmacija mladih i njihovo uključivanje u javni i društveni život“.

BHI KF (Bosanskohercegovačka inicijativa - Kasumović Fuad)

Kada je u pitanju ova politička stranka niti njen statut niti njen program nisu dostupni javnosti. Stoga je nemoguće ovdje prezentirati bilo kakve podatke o istoj.

NS (Naša stranka)

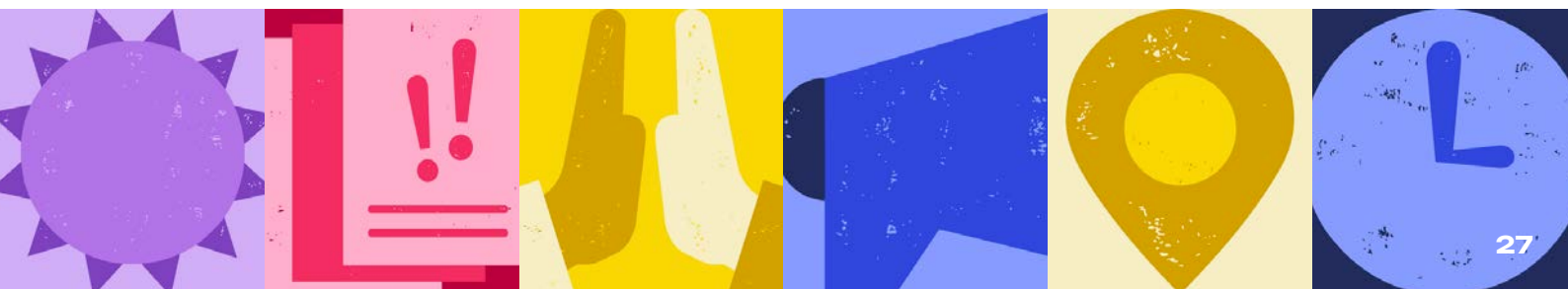
Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Analizom sadržaja dokumenta, kada je riječ o pojmu mladi, ukupno se spominje 13 puta. Pojam mladi se prvi put spominje u navođenju da će Naša stranka osigurati mehanizme neophodne za povećanje zastupljenosti i učešća žena i mladih u organizaciji stranke i političkom životu. Drugi put se pojam mladih spominje kada se definiraju organi stranke gdje se između ostalog navodi i Forum mladih. Spominje se i da je potrebno uložiti najveće napore kako bi se u sastavu Glavnog odbora obezbijedila ravnopravna zastupljenost oba spola i zastupljenost najmanje 30% članova/ica mladih od 30 godina.

U dokumentu Opći programski ciljevi, eksplicitno pojam mladi javlja se jednom i to u segmentu sindikalnih prava, gdje je jedan od osnovnih ciljeva Naše stranke da mladim ljudima koji su zaposleni osigura radne uvjete odgovarajuće njihovoj životnoj dobi, uključujući zaštitu od ekonomske eksploatacije i takve vrste rada koji bi mogao naškoditi njihovoj sigurnosti, zdravlju, naobrazbi, ili fizičkom, mentalnom i socijalnom razvoju.

Za pravdu i red - lista Nebojše Vukanovića

Iako je program stranke dostupan javnosti, to nije slučaj i sa statutom stranke. Prikupljeni podaci su sljedeći:

U programu i ciljevima Za pravdu i red liste Nebojše Vukanovića, navodi se 23 prioriteta političkog djelovanja gdje se pojam mladi ne spominje apsolutno niti jednom. U dijelu reforme obrazovnog sistema mladi se spominju jednom i to u rečenici da treba podsticati mlade da se usavršavaju i studiraju tehničke fakultete i deficitarna zanimanja. U dijelu programa gdje se govori o poljoprivredi mladi se također spominju jednom i to kroz navođenje da treba povećati ulaganja u seosku infrastrukturu čime bi se stvorili uslovi da mladi ostaju na selu. U dijelu koji glasi Mladi, sport i kultura prva rečenica govori o tome da su mladi danas jedna od najzapostavljenijih i najugroženijih kategorija te je neophodno preduzeti konkretne mjere kako bi se poboljšao njihov položaj. Pominje se da će u ovoj oblasti biti usmjereni, između ostalog, na depolitizaciju kulture i stvaranje uslova da mladi ispolje svoj talenat, podržavanje mladih stvaralaca, donošenje mjera kojima će stvarati i razvijati zdrave stilove života i sportske vrijednosti kod mladih.

SNSD (Savez nezavisnih socijaldemokrata)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći:

Mladi se u statutu SNSD-a spominju 12 puta i to u kontekstu organizacije mladih pod nazivom Mladi socijaldemokrati, u dijelu o zastupljenosti mladih u kojem se navodi da ista za mlade mora biti 20%.

U programu ove političke partije, mladi se spominju u kontekstu aktivnog učešća mladih u društvu, obrazovanja, socijalne politike, stambenog zbrinjavanja, kulture, sporta, zapošljavanja, studentskog standarda i zdravlja mladih.

PDP (Partija demokratskog progresa)

Kada je u pitanju ova politička stranka, prijedlog novog statuta usvojen je 1. oktobra 2023. godine, međutim nije dostupan javnosti. Ono što je poznato je da su mladi u organima stranke zastupljeni kroz Savjet mladih Partije demokratskog progresa, a čiji je cilj da ukaže na ključne prepreke i probleme s kojima se mladi članovi susreću u radu stranke i predlaže njihovo rješavanje te da vrši edukaciju mladih članova o političkom djelovanju.

Što se tiče programa partije, on je dostupan pod nazivom „Program obnove“. Mladi se u istom spominju u kontekstu poboljšanja položaja i uloge mladih u društvu, zatim u kontekstu potrebne reforme obrazovnog sistema i jačanju preduzetništva kao i u kontekstu podrške mladima pri zapošljavanju i samozapošljavanju.

DEMOS (Demokratski savez)

Statut stranke je dostupan javnosti, međutim to nije slučaj i za program stranke. Bez obzira na to, u statutu stranke se mladi niti jednom ne spominju.

NiP (Narod i Pravda)

Statut stranke kao i njen program, dostupni su javnosti. Prikupljeni podaci su sljedeći:

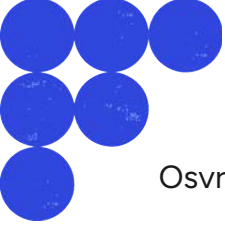
U statutu se mladi spominju u svrhu podsticanja i izgradnje poduzetničkog duha, u kontekstu ogranka partije pod nazivom Povjereništvo mladih.

U programu je vidljivo spominjanje mladih u kontekstu obrazovanja i nauke, potrebne socijalne skrbi za mlade zbog visoke stope nezaposlenosti, stambene samostalnosti, stvaranja povoljnih uvjeta za zapošljavanje mladih i uspjeha mladih u sportu.

HDZ 1990 (Hrvatska demokratska zajednica 1990)

U statutu ove stranke se mladi spominju 21 put. Navodi se da su to osobe između 15 i 30 godina. Spominju se u kontekstu ogranka stranke pod nazivom "Mladeži HDZ 1990"

U programu stranke se spominju u kontekstu provođenja aktivne politike zapošljavanja mladih uz usklađivanje obrazovnog sistema s potrebama tržišta rada, zatim u kontekstu provođenja aktivne populacijske politike uz pružanje povoljnih uslova za osnivanje porodice.

Osvrt na prezentirane podatke:

Na osnovu prezentiranih podataka, može se zaključiti da se u većini političkih partija mladi spominju uglavnom u kontekstu poboljšanja njihovih životnih uvjeta. Međutim, kada se pogledaju prethodna 3 dijela istraživanja (zastupljenost mladih u vlasti, na kandidatskim listama političkih partija i njihovim web stranicama) te politike kojima se one bave najveći dio svoga djelovanja, jasno je da njihovi statuti i programi te spominjanje mladih u istim, služe u najvećem dijelu kao dokument pomoću kojeg svaka od njih nastoji da privuče što veći dio mladog biračkog tijela na svoju stranu. To jasno oslikava činjenica da se u programskim ciljevima političkih partija uglavnom navode samo problemi mladih, a vrlo rijetko i koraci koji se trebaju poduzeti u cilju rješavanja istih.

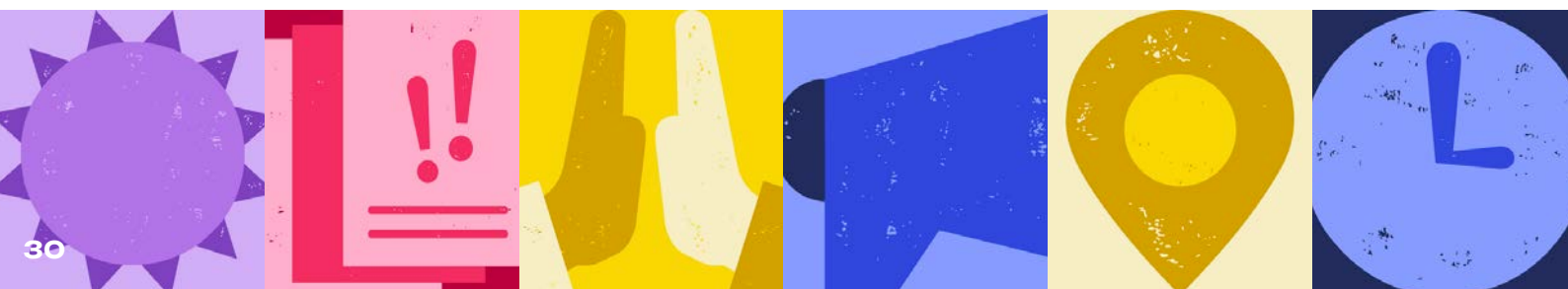
4. Implikacije istraživanja – osvrt na istraživačka pitanja i hipoteze

Studija na kojoj smo radili imala je za cilj identificirati kvantitet i kvalitet narativa o mladima u političkom i medijskom diskursu. Želeći dobiti najbolji rezultat kvantitativne i kvalitativne analize naše istraživanje usmjereno je u pravcu devet istraživačkih tema ili pitanja na koja smo jednomjesečnim praćenjem medija i političkih stranaka nastojali pronaći odgovor. Usmjeravanje analize prema ovim pitanjima umnogome je olakšalo proces dobivanja validnih i korisnih rezultata za definisanje zaključaka i preporuka u kontekstu poboljšanja položaja mladih u pomenutim diskursima.

U kontekstu praćenja zastupljenosti mladih i priča o njima s aspekta kvantitativne analize dobijamo odgovore na prva dva istraživačka pitanja: „Ima li priča mladih i o mladima tj. koliko mediji objavljuju o mladima?“ i „U kakvom su odnosu priče o mladima u odnosu na druge priče?“ Sakupljanjem tekstova o mladima u periodu od mjesec dana nastojali smo odrediti broj priča o mladima koje mediji objavljuju u odnosu na ukupan broj priča koje objavljuju na svojim komunikacijskim kanalima. S tim u vezi, istraživanje ukazuje na nedovoljnu zastupljenost mladih u medijskom prostoru, posebno u političkom kontekstu. Što dalje implicira da nedostatak prostora za mlade može rezultirati nedovoljnim razumijevanjem njihovih potreba, perspektiva i doprinosa društvu.

U potrazi za odgovorima istraživačkog pitanja o epitetima i etiketiranjima mladih ljudi zapaženo je odsustvo pozitivnih priča o mladima, osim u sportskim kontekstima, što sugeriše da se mediji često fokusiraju na negativne aspekte mladosti. Ovakav pristup može doprinijeti stvaranju stereotipa o mladima kao problematičnoj skupini, umjesto prepoznavanja njihovog potencijala u kontekstu pozitivnih dostignuća i doprinosa. Ono što posebice zabrinjava jeste činjenica da rezultatima utvrđeno mediji često favoriziraju senzacionalističke ili privatne priče o mladima umjesto ozbiljnijeg pristupa bavljenja njihovim pitanjima i izazovima. Ovo može značajno ograničiti javnu percepciju o mladima na površne aspekte njihovih života, zanemarujući ozbiljne teme koje ih se tiču i koje mogu ponuditi potencijalna rješenja za opšti položaj mladih u svakodnevnom životu.

Kada je u pitanju korelacija između medijskog i političkog diskursa značajno je spomenuti da se u medijskom diskursu pomjera granica starosne dobi za mlade ljude samo ukoliko su oni u javnom prostoru pomenuti kao politički subjekti što može navoditi na zaključak da nemamo jednake starosne granice za mlade ljude u zavisnosti od kategorija njihovog angažmana. Ostavlja se i pitanje da li zbog nedovoljnih promjena u političkim strukturama pravdanje novih mandata za stare članove potiče i na promjenu starosnih granica.

Da li mladi dolaze do medija ili mediji traže mlade u kontekstu ovog istraživanja ostaje nerazjašnjeno ali svakako da trenutnim stanjem rezultati istraživanja ukazuju na potrebu za povećanjem svijesti novinara i medijskih kuća, ali i političkih stranaka o važnosti balansiranog izvještavanja i involviranja mladih. Edukacija o mladima može doprinijeti odgovornijem novinarstvu, ali i većoj želji mladih za uključenost u političke procese i preuzimanje odgovornosti.

Nedovoljna zastupljenost mladih u medijima može imati ozbiljne dugoročne društvene posljedice, uključujući smanjenje motivacije mladih za političko sudjelovanje i općenito negativan utjecaj na njihovu percepciju u društvu.

Kada govorimo o prisutnosti mladih u političkom diskursu, na osnovu podataka možemo zaključiti da političke stranke ne daju dovoljno prostora mladim, što za posljedicu ima nedovoljan broj mladih na izbornim listama i time u izvršnoj vlasti, a koji kao takav teško da može napraviti ikakve promjene. Broj mladih kandidata/kinja na izbornim listama parlamentarnih političkih stranaka te broj mladih u izvršnoj vlasti delegiranih od strane istih, jako je nizak i ide do maksimalno 30% ukupnog broja. Kako, kao što je navedeno iznad, nema globalno usaglašene definicije mladih, mi možemo, na osnovu podataka ovog istraživanja zaključiti da bosanskohercegovačko društvo smatra mladim osobe do 30 godina, a da se u političkom inženjeringu ta dob proširuje do 35 godina. To je problematično iz razloga što ta dobna skupina teško može znati prave probleme mladih današnjice, pogotovo djece, tinejdžera i sl.. Može se primijetiti i da se na izbornim listama određenih partija ne nalazi čak nijedna mlada osoba što govori samo za sebe. Najjednostavnije rečeno, mladi u današnje vrijeme političkim partijama služe uglavnom kao pogonsko gorivo u njihovim izbornim kampanjama te grupa čije interese samo deklarativno zastupaju, a sve u svrhu promocije i dobijanja određenih političkih poena, što se da sugerirati iz rezultata ovog istraživanja.

U osvrtu na postavljene hipoteze istraživanje ih potvrđuje i ukazuje na nedovoljnu zastupljenost mladih kako u medijima, tako i u političkom kontekstu. Rezultati sugerišu da mediji često fokusiraju negativne aspekte, stvarajući na taj način stereotipe o mladima kao problematičnoj skupini. Istraživanje potvrđuje da političke stranke koriste mlade kao sredstvo za postizanje vlastitih ciljeva, a ne podržavaju njihove stvarne interese. Nedostatak mladih u političkim strukturama možemo rezultirati nedostatkom reprezentacije i utjecaja mladih u političkim procesima. Istraživanje sugerise da mladi često služe političkim strankama kao sredstvo za dobijanje političkih poena, a interese mladih deklarativno zastupaju radi promocije i dobivanja podrške. Ove potvrde postavljenih hipoteza ukazuju na potrebu za promjenama u pristupu medija i političkih stranaka prema mladima, s naglaskom na veću zastupljenost, ozbiljnom bavljenju njihovim pitanjima te pružanju stvarne podrške i prilika za aktivno sudjelovanje u političkim procesima.

5. Zaključci **Istraživanja**

Na ovom mjestu ćemo sumirati zaključke koji proizlaze iz analize podataka dobivenih u istraživanju.

- Niska zastupljenost vijesti o mladima: Rezultati istraživanja ukazuju na nedovoljnu prisutnost tema vezanih uz mlade u medijskom prostoru Bosne i Hercegovine, kako na televiziji, tako i u štampanim medijima.
- Fokus na sportskim uspjesima: Prevladavajući naglasak na sportskim uspjesima mladih u medijima bez pomena o potencijalnim uspjesima u drugim poljima djelovanja.
- Senzacionalistički pristup izvještavanju: Prisutno je naglašavanje senzacionalističkog pristupa posebno u vezi s estradnim ličnostima.
- Analiza postavlja temelje za daljnje razmatranje kako mediji oblikuju percepciju mladih i utiču na javno mišljenje te potiče na razmišljanje o odgovornijem novinarstvu i ulozi medija u društvu.
- Niska zastupljenost mladih u radu i djelovanju unutar političkih partija u Bosni i Hercegovini.
- Nedostatak strateškog uporišta u radu s mladima od strane političkih partija i poboljšanja njihovog položaja tokom partijskog djelovanja unutar institucija vlasti.

6. Preporuke

Na osnovu zaključaka analize položaja mladih u medijskom diskursu u BiH tokom jula 2023. godine, mogu se formulisati i neke od preporuka za poboljšanje dobijenih rezultata:

- Povećati prisutnosti mladih u medijskom prostoru koju je moguće postići kreiranjem specifičnih programa ili emisija posvećenih mladima kako bi se istaknule njihove različite aktivnosti i doprinosi društvu.
- Poticati medijske kuće i štampane medije na proširivanje tematskog opsega vijesti o mladima izvan sportskih uspjeha, uključujući i druge aspekte njihovih života s naglaskom na obrazovanje, umjetničke aktivnosti i društveni angažman.
- Podizati svijest novinara o odgovornosti u izvještavanju o mladima, s naglaskom na izbjegavanje senzacionalističkih pristupa i poštovanje privatnosti.
- Inicirati saradnje medija s mladima u procesu stvaranja medijskih sadržaja kako bi se osiguralo autentično i adekvatno predstavljanje njihovih perspektiva.
- Organizirati edukacije i radionice za novinare o pitanjima mladih, kako bi im se pružilo bolje razumijevanje izazova i prilika s kojima se mladi suočavaju.
- Iskazivati podršku nezavisnim inicijativama koje se bave temama mladih, pružajući im prostor i resurse za njihovo predstavljanje i analizu.
- Uspostavljati otvoreni dijalog između medijskih kuća, organizacija mladih i ostalih relevantnih sudionika kako bi se kontinuirano radilo na poboljšavanju položaja mladih u medijskom prostoru.
- Ove preporuke trebaju poslužiti kao smjernice za promicanje inkluzivnijeg, odgovornijeg i uravnoteženijeg izvještavanja o mladima, čime bi se poboljšala njihova predstava u javnosti.
- Kreirati i omogućiti prostor za djelovanje mladima unutar institucija vlasti te kreiranje ambijenta za kontinuirano osluškivanje njihovih potreba i problema s kojima se susreću.
- Poštivati Zakonske regulative i strateške dokumente usmjerene na poboljšanje i inkluziju mladih unutar svakodnevnih društvenih pitanja (Zakoni o mladima, Strategije prema mladima, implementacija politike prema mladima).
- Kreirati pravilnik o pomaganju mladih kandidata/kinja tokom izborne kampanje, s obzirom da se sve stranke djelimično financiraju iz državnog budžeta te tako država može utjecati odnosno usloviti stranke na kreiranje ili poštivanje ovog još uvijek nepostojećeg pravilnika.
- Kreirati pravilnik o pominjanju mladih u statutima političkih partija. S obzirom da sve političke partije moraju imati statut pri registraciji, pravilnik bi spriječio registriranje stranke koja apsolutno nikako ne pominje mlade u bilo kom segmentu rada.
- Pri objavljivanju zvaničnih kandidatskih listi političke partije za izbore posebno naglasiti na kojem rednom broju je mlada osoba, kao što je pozitivna praksa Naše stranke.

**SCHÜLER
HELFFEN
LEBEN**

**Fondacija
Schüler Helfen Leben**

Hamdije Kreševljakovića 18, 71000 Sarajevo

www.shl.ba

ISBN 978-992688621-9

